

**DISCURS DEL RECTOR DE LA UPF,
JOSEP JOAN MORESO,
AMB MOTIU DE LA INAUGURACIÓ DEL CURS 2012-2013
Auditori del campus de la Ciutadella
17 de setembre de 2012**

Honorable conseller d'Economia i Coneixement

Presidenta del Consell Social de la Universitat Pompeu Fabra

Il·lustríssim regidor d'Educació i Universitats de l'Ajuntament de
Barcelona

Secretari d'Universitats i Recerca

Rectors Magnífics de les universitats catalanes

Presidents dels Consells Socials de les universitats catalanes

Membres del Consell de Direcció de la UPF

Autoritats acadèmiques

Membres de la comunitat universitària

Sr. Víctor Grífols, president i conseller delegat de Grífols

Amigues i amics

Aquesta és, com a Rector, la meva darrera inauguració del curs acadèmic i celebro que coincideixi amb la inauguració del curs acadèmic al sistema universitari de Catalunya. Recordo ara la primera, la del curs 2005-2006. Va coincidir en què feia molt pocs dies que s'havia aprovat al Parlament de Catalunya el projecte d'Estatut i això ens donava com a país algunes esperances. Vaig començar el meu discurs dient unes paraules que ara vull recordar:

La setmana passada fou una setmana llarga. Enmig de les moltes coses que havia de fer, de tant en tant pensava que, si a la fi el Parlament no aprovava el projecte d'Estatut, aquest acte d'inauguració del curs 2005-2006 a la Universitat Pompeu Fabra seria especialment trist. No hauríem estat capaços de posar-nos d'acord en el marc que ha de regir la nostra convivència plural. No hauríem estat capaços de definir l'àmbit en el qual volem construir el nostre projecte de futur com a país. Afortunadament, dijous a la nit vam saber que hi havia acord i que el projecte del nou Estatut d'Autonomia per a Catalunya s'aprovaria divendres. Crec que tots vam tenir, almenys, una immensa sensació d'alleujament. Ara hi ha raons sòlides per a l'esperança.

Set anys després hem comprovat tota la frustració que el procés que llavors s'encetava ha generat. El projecte, tots ho sabem, es va aprovar al Parlament, va passar la tramitació –amb algunes modificacions– com a Llei orgànica a les Corts generals, va ser ratificat en referèndum pel poble de Catalunya i, quatre anys després, va ser greument mutilat per una decisió disfressada de tòniques jurídiques que cobria una oposició política a la voluntat de la immensa majoria dels catalans. És aquesta

decisió la que, en part, duu a la diada del 11 de setembre de la setmana passada. No insistiré en les causes. Però a hores d'ara ens cal un full de ruta per transitar cap al futur més proper. Un full de ruta del president de la Generalitat i del seu govern que ens mostri que els objectius son viables, econòmicament i institucionalment, i que la cohesió social del país serà preservada. La viabilitat econòmica no només ha de respondre, i ja tenim economistes que ho han fet, als possibles boicots que algunes de les nostres decisions puguin ocasionar, sinó que ha de respondre, i això és molt més important, a com les nostres empreses més internacionals lligades a la cultura en espanyol al món podrien reubicar-se. La viabilitat institucional, política vull dir, té a veure amb quins són els mecanismes constitucionals, estatutaris, que farem servir i com mantindrem les relacions necessàries amb la Unió Europea. Al discurs de fa set anys, em referia també a la generació d'uns llaços de complicitat amb la resta de ciutadans espanyols i europeus. Sense la complicitat dels altres no hi ha viabilitat per algun tipus de projectes ambiciosos. I això em duu a la qüestió de la cohesió social: Catalunya durant el segle XX ha estat una mostra de país obert a molta gent vinguda de fora que ha pogut sentir-se, primer acollida i després ciutadans de categoria plena. Això ha reportat un grau alt de cohesió social. Aquesta cohesió no podem perdre-la ara. Qualsevol disseny polític és sempre instrumental, instrumental al benestar i a les llibertats de les persones. L'ideal de l'autogovern només té sentit entre persones autònomes, entre persones lliures i iguals. Quan els instruments esdevenen objectius comença la tirania.

Sigui com sigui torna a haver raons per a l'esperança. Nogensmenys, no ho sembla que les hi hagi aquestes raons, enmig d'una crisi econòmica ferotge que ha obligat a baixar el sou i les prestacions dels treballadors públics, dels professors i investigadors i de les persones que treballen a l'administració i als serveis i ha obligat a incrementar, en molts casos, els preus que paguen els estudiants universitaris. Això genera preocupació i protestes, a la vegada comprensibles i legítimes. Hem de comprendre, però, totes les persones que aquesta crisi ha dut a l'atur, l'augment del nombre d'alumnes a les aules de primària i secundària, la disminució de les prestacions de salut. No seria raonable demanar que a la universitat no afecti aquesta crisi i no ho demano. Però sí demano que siguem capaços de fer els canvis que hem de fer, d'imposar l'estalvi i l'austeritat on l'hem de ficar, sense que el model català de recerca i d'educació superior retrocedeixi, sense danyar-lo en els seus eixos principals. El model català de recerca va viure la primera dècada del mil·lenni una dècada prodigiosa, que va posar la ciència a Catalunya molt ben ubicada en publicacions i impacte a nivell europeu. Les universitats catalanes destaquen per la qualitat de la seva recerca i la seva docència al sud d'Europa i algunes d'elles apareixen als rànquings amb insistència. Això demana, en primer lloc, que el govern de la Generalitat no redueixi més la seva subvenció a les universitats, el que voldria dir que tots els diners que els estudiants han pagat de més aquest curs anessin al propi sistema, a les beques d'equitat o a mantenir la qualitat del servei que prestem. Això demana visió de futur. Recentment el president Obama va dir que no hi ha cap societat que se'n pugui sortir sense dos elements cabdals: la innovació i la igualtat d'oportunitats.

Doncs bé, la universitat d'un país ben ordenat contribueix de manera cabdal a les dues dimensions, a la innovació i a la igualtat d'oportunitats. No som els únics en cap de les dues dimensions. Hi ha innovació, com ens recorden a sovint alguns economistes, que no prové del coneixement científic. El coneixement científic es genera a les universitats, als centres de recerca, als hospitals, a les unitats de R+D de les empreses privades. Però, com tan bé ens ha explicat Víctor Grífols, a l'origen d'un dels projectes empresarials de més èxit al nostre país i de gran rellevància internacional hi ha una contribució científica, la del seu oncle amb el mètode la plasmafèresi. Necessitem més investigadors amb aquest esperit i necessitem seguir invertint en el talent, vingui d'on vingui, perquè és el talent el que fa la diferència, el que permet la innovació. La universitat no és l'única institució que contribueix a la igualtat d'oportunitats, és més, ens diuen els estudis sociològics que qui contribueix, més enllà de l'obvi entorn familiar, per sobre de tot és l'escola primària. Però la universitat la veiem com el mecanisme que ha permès la mobilitat social, és el motor del que de vegades s'ha nomenat l'ascensor social. No podem baixar la guàrdia ni en relació amb la innovació ni en relació amb la igualtat d'oportunitats: ens hi juguem massa. Si ho fem així mostrarem que, contra el que diuen alguns, el país té un model d'universitat pública que forma part del seu codi genètic, un model que no pot abandonar sense perdre la identitat.

Això, si ho fem bé, també ens hauria de permetre foragitar la mesquinesa i la ignomínia a la que duen les èpoques de crisi. Vull dir, tothom pendent de si a l'altre, al company, al col·lega, a la unitat del costat, a l'altre servei, a l'altre grup, l'han retallat menys o ha fet una despesa més

gran en no sé què. El període de la ignomínia només duu a més ignomínia.

I el que ara ens cal no és la ignomínia sinó l'esforç. Hem d'inaugurar el període de l'esforç. Demanar l'esforç a tots els membres de la comunitat universitària. A l'esforç li cal conèixer els objectius que el reclamen. Això em fa recordar una frase, trista i lúcida, que va dir en una entrevista quan estava ja per morir a Espanya el director de cinema cubà Tomás Gutiérrez Alea: 'Nos prometieron veinte años de sacrificios para alcanzar la felicidad y ahora nos dicen que el sacrificio es la felicidad'. Difícilment es pot dir millor com a diagnòstic del fracàs d'un projecte. Això no ens pot passar. Demanem l'esforç perquè ens sentim part d'una comunitat que té uns objectius clars entre els quals hi és el d'injectar innovació i creativitat a la nostra societat. Ens cal el compromís i el lideratge del govern en aquesta direcció.

Altra vegada la lliçó de Grífols ens ajuda. Ha explicat la història d'un èxit que ve precedida d'un immens esforç: d'una fàbrica a Sant Gervasi a meitats de segle a una empresa que ha multiplicat per set el seu benefici net respecte al primer semestre de l'any passat, que té les millors qualificacions de les agències de ràting, on treballen més de dues mil persones, té uns departaments de R+D+i realment potents i, a més amés, tres fundacions que mostren la seva sensibilitat des de la bioètica a l'atenció de la salut dels més desposseïts del planeta.

Hem volgut que fes avui la lliçó inaugural perquè volem mostrar l'aliança del saber amb la creació de la riquesa. Del saber que es transparenta i que

ens recorda el llibre que ens ha dibuixat l'artista Valldosera dintre de la gerra que regalima un oli, ho diu ella, que recorda la sang, la sang que avui surt doblement: per la ciència dels hemoderivats i per l'art del cartell, la sang del cos vivificat per l'esperit del saber.

Necessitem aquesta unió. Hem tingut moments molt pitjors que aquest a la història recent, ens ho recordava també la lliçó inaugural. Sense remuntar-nos a la postguerra, és prou recordar que el nivell d'atur de finals dels setanta, el període de la transició democràtica, era com ara i que la inflació era de prop del 20% i la crisi econòmica llarga i complexa. Però hi havia un objectiu comú, les llibertats i la modernització del país, el fet de voler ser com els francesos i els alemanys, de voler ser europeus. Necessitem objectius comuns: una narració que ens atorgui identitat. Fa uns pocs anys, en redactar l'estratègia UPF 25 anys, un horitzó per la nostra Universitat pel 2015, vam decidir triar com a lema una frase de Petrarca, l'humanista per excel·lència amb el qual s'obre la modernitat. La frase diu així

Communis omnium sapientia

i suggereix que és el saber el que ens constitueix com a comunitat. És també el que ens constitueix com a éssers humans i és quelcom que és fràgil però a la vegada és la força més gran que tenim.

La proposta, per tant, per lluitar contra la nostra crisi econòmica i per reeixir en els nostres projectes polítics és com segueix: fem de la universitat catalana l'àgora del país, l'espai públic de debat que ens permeti identificar els obstacles, aclarir els reptes, impulsar la millora. Tenim el material per fer-ho i tenim la voluntat. No podem defallir.

Al començament em referia a la meua primera inauguració del curs com a Rector. Aquell curs, la lliçó inaugural la va donar el professor Francisco Fernández Buey, parlant de la necessària complementació de la cultura científica i la cultura humanista. El professor Fernández Buey, com sabeu, tristament va morir a finals d'aquest agost. En homenatge a ell vull acabar avui com vaig acabar fa set anys, amb una referència al seu pensador favorit que llavors vaig fer implícitament i que ara faig explícita: ens caldrà, com deia Antonio Gramsci, en aquests temps convulsos, sumar al pessimisme de la intel·ligència l'optimisme de la voluntat.

Moltes gràcies.